Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U100166

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 22-03-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бондаренко Микола Миколайович
2. Bondarenko Mykola M.

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 054

Назва наукової спеціальності: Соціальні та поведінкові науки. Соціологія

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 01-03-2023

Спеціальність за освітою: 054 Соціальні та поведінкові науки. Соціологія

Місце роботи здобувача: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, м. Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.001.373

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, м. Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, буд. 60, м. Київ, 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 04.51.43, 04.51.54

Тема дисертації:

1. Маніпулятивні технології у полі політики як об'єкт соціологічного дослідження

2. Manipulation Technologies in the Field of Politics as an Object of Sociological Study

Реферат/анотація:

1. Дисертаційне дослідження сконцентроване навколо соціологічного підходу до вивчення маніпулятивних технологій у полі політики. Його написання обумовлено тим фактом, що, під час комунікації з виборцями, політичні сили, кандидати на виборні посади та інші суб'єкти політики застосовують не лише «прямі», фактуальні елементи аргументації, а і приховані – маніпулятивні, – прагнучи досягти своїх власних цілей (наприклад, стати обраними чи бути переобраними). Втім, зазвичай, в академічному сенсі, маніпуляції розглядаються «точково», через призму міжособистісної психології, і не виносяться у ширший соціально-політичний вимір. Водночас, у політиці, маніпуляції найбільш часто стосуються громадської думки та поведінки аудиторій, що дає змогу говорити про них не як про «прийоми», а радше як про цілеспрямовані маніпулятивні технології. В той же час, слід підкреслити, що в соціології доволі розробленою постає структура означення поля політики та процесів у ньому, однак в політичній комунікації цілісний погляд на

соціологічну інтерпретацію поняття «маніпулятивних технологій» та його особливостей є відсутнім. Відповідно, в соціологічній академічній літературі (на відміну від психологічної та політологічної), складова політичної комунікації, а особливо концепт політичних маніпуляцій та окремих їх видів (як, наприклад, очорнювання), в більшій мірі постає суто набором тлумачень, в той час як парадигми, дотичні до вивчення політичної комунікації та її «супутніх практик», скоріше лишаються невизначеними. Ще більш невизначеною постає конкретизація методологічних підходів до дослідження й аналізу маніпуляцій як способу політичної комунікації. Це породжує наукову проблему, що полягає в подоланні протиріччя між фрагментарністю наявного (і часто суто «практично-спрямованого») пояснення зумовленості, сутності та особливостей застосування маніпулятивних технологій в полі політики (зокрема, й технології очорнювання), та потребою конкретизації теоретичних засад та методів соціологічного аналізу цих технологій. Відтак, мета дисертаційного дослідження полягає у соціологічній концептуалізації маніпулятивних технологій у полі політики. Об'єктом дослідження виступають маніпулятивні технології як спосіб комунікації. Предметом дослідження є теоретичні засади та методи дослідження маніпулятивних технологій у полі політики. Результати, отримані під час написання даної дисертаційної роботи, дозволяють говорити про наукову новизну таких положень: Вперше: Обґрунтовано виокремлення сукупності ключових «маркерних» характеристик, притаманних маніпулятивним технологіям у полі політики (зокрема, таких як театралізованість, інтерактивність, комунікативна різнорівневість, стратегічність, цілеспрямованість на приховану вигоду, контекстуальність, дискурсивність та символічність), що дозволяють ідентифікувати даний різновид технологій серед інших соціально-політичних феноменів; Аргументовано вибір «драматургічного підходу» (Е. Гофмана) в рамках символічного інтеракціонізму як конкретно-соціологічної теорії, використання якої дозволяє найбільш повною мірою відображати структуру та суть маніпулятивних технологій у контексті їхньої соціологічної концептуалізації. Виявлено, що, знаходячись в рамці парадигми соціальних дефініцій, цей підхід, на відміну від інших парадигм (соціальних фактів та соціальної поведінки), об'єднує індивідуальний та груповий рівні описуваних соціальних феноменів, і, на відміну від інших «дефінітивних» теорій (акціонізму та феноменології), особливу увагу приділяє взаємодії між людьми. Відтак, продемонстровано, що саме «драматургічний підхід» дає змогу повноцінно аналізувати зміст маніпуляцій та розподіляти їх на складові, зважаючи на їхні «маркерні» характеристики; Продемонстровано доцільність введення в понятійний апарат української соціології поняття «очорнювання» (character assassination) як різновиду маніпулятивної технології, що відображає навмисне і стале зусилля, котре має на меті заподіяння шкоди репутації чи підрив довіри до індивіда, групи або організації, та носить стратегічний характер. Ключові слова: поле політики, політична комунікація, моделі комунікації, комунікативні технології, маніпуляції, маніпулятивні технології, очорнювання, стратегічна дія, соціальна драматургія, громадська думка, методи дослідження.

2. The dissertation research is focused on a sociological approach to studying manipulation technologies in the field of politics. The creation of this paper is conditioned due to the fact that during communication with their audiences, political parties and their representatives, candidates for elected positions and other political subjects tend to use not only the "direct" factual elements of argumentation, but also the latent ones – manipulative, – while trying to achieve their goals (for example, to become elected or re-elected). However, usually, in an academic sense, manipulations are mostly considered "point-wise", within the framework of interpersonal psychology, and are not viewed through the wider prism of socio-political dimension. At the same time, in politics, manipulations most often relate to the public opinion and behavior of audiences, which allows to consider them not as minor "techniques", but rather as purposeful manipulation technologies. At the same time, it should be emphasized that sociology has developed a structure for defining the field of politics itself and the processes that unfold within this field, yet there is no holistic view of the sociological interpretation of the concept of "manipulation technologies" along with their features in the scientific category of political communication. At the same time, in sociological literature (as opposed to psychology and political science), this whole category, and especially the concept of political manipulations and their types (such as, for example, character assassination), mostly appears to be a set of interpretations, while paradigms related to studying the categories of political

communication and practices related thereto, remain rather undefined. Specific methodological approaches to the study and analysis of manipulations as a way of political communication are even more uncertain. This creates a scientific problem, that consists in overcoming the contradiction between the fragmentation of the existing (and rather often, purely “practically oriented”) explanation of the conditioning, essence and features of manipulative technologies (and character assassination in particular) usage in the field of politics, and the need to specify the theoretical principles and methods of sociological analysis of these technologies. Therefore, the aim of the dissertation research is the sociological conceptualization of manipulation technologies in the field of politics. The object of this research is manipulation technologies as a means of communication. The subject of the research is the theoretical foundations and methods of studying manipulation technologies in the field of politics. The results obtained during the writing of this dissertation allow to consider the scientific novelty of the following positions: For the first time: The identification of the set of specific substantiated “marker” characteristics, which are inherent to manipulation technologies in the field of politics (such as theatricality, interactivity, communicative multi-levelness, strategicness, hidden benefit purposefulness, contextuality, discursiveness, and symbolism), and allow to identify them among other socio-political phenomena, was justified; The choice of the “dramaturgical approach” (E. Goffman) within the framework of symbolic interactionism as a specific sociological theory, the use of which allows to reflect the structure and the essence of manipulation technologies in the context of their sociological conceptualization most fully, was reasoned. It was revealed that, being a part of the paradigm of social definitions, this approach combines the individual and group levels of the described social phenomena, and pays close attention to interaction between people. Therefore, it was argued that the “dramaturgical approach” makes it possible to fully analyze the content of manipulations and divide them into components, taking into account their “marker” characteristics; The expediency of introducing the concept of “character assassination” as a manipulation technology, defined as a deliberate and sustained effort of a strategic nature, that is aimed on damaging the reputation or undermining the credibility of an individual, group or organization, into the conceptual apparatus of Ukrainian sociology, was demonstrated. Keywords: the field of politics, political communication, communication models, communication technologies, manipulations, manipulation technologies, character assassination, strategic action, social dramaturgy, public opinion, research methods.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чепак Валентина Василівна

2. Chepak Valentyna V.

Кваліфікація: д. соц. н., 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стадник Альона Георгіївна
2. Stadnyk Alona H.

Кваліфікація: к. соц. н., 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лобанова Алла Степанівна
2. Lobanova Alla S.

Кваліфікація: д. соц. н., 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Туленков Микола Васильович

2. Tulenkov Mykola V.

Кваліфікація: д. соц. н., 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тащенко Анна Юріївна

2. Tashchenko Anna Yu.

Кваліфікація: к. соц. н., 22.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Мазурик Олег Володимирович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні

Мазурик Олег Володимирович

Відповідальний за підготовку облікових документів

Реєстратор

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Т.А.